

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 4 oktober 2011 inzake het Toezichtkader BVE 2012 (Kamerstuk 31 524, nr. 118).

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Arends

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de fracties van de VVD, PvdA, PVV en SP hebben kennisgenomen van het Toezichtkader 2012 voor het beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (bve). De leden zien aanleiding tot het stellen van een aantal vragen.

De leden van de VVD-fractie hechten sterk aan doelmatige besteding van onderwijsseuro's. De Inspectie van het Onderwijs ziet toe op doelmatig financieel beheer en ziet onrechtmatige besteding van rijksbekostiging als ernstige ondoelmatigheid. Het huidige toezicht op de doelmatigheid is volgens deze leden echter te beperkt. De onderwijsinspectie moet ook toezien op een doelmatig onderwijsaanbod. Een lage bezettingsgraad van praktijklokalen vanwege een laag aantal leerlingen, bijvoorbeeld, zien de bovengenoemde leden als een ondoelmatige besteding van rijksbekostiging. Zeker als binnen een bepaalde omtrek meerdere praktijklokalen zijn opgetuigd door verschillende instellingen die voor de helft of minder in gebruik zijn. De Inspectie ziet hier echter niet op toe. Een goede afstemming tussen bedrijfsleven en beroepsonderwijs is noodzakelijk om dit te kunnen voorkomen, aldus de genoemde leden.

Een eventuele rol voor de stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) en eventuele extra informatie in het jaarverslag van instellingen kunnen een bron van informatie zijn voor de Inspectie van het Onderwijs om de doelmatigheid te toetsen. Ziet de minister een rol voor de SBB om controle uit te oefenen op doelmatigheid naast de controle die de Inspectie van het Onderwijs uitvoert, zo vragen deze leden. De SBB zal een sectoroverstijgende blik hebben op het beroepsonderwijs in Nederland en kan informatie inzake doelmatigheid ter beschikking stellen aan onder meer de inspectie. Een dubbele controle en informatievoorziening door de SBB kan van toegevoegde waarde zijn, volgens de genoemde leden. Volgens de Wet Educatie en Beroepsonderwijs kunnen bij ministeriële regeling nadere voorschriften worden gegeven voor de informatie die de jaarrekening van instellingen moet bevatten. Zou in de jaarrekeningen moeten worden opgenomen, zo vragen deze leden, hoe doelmatig het aanbod van de opleidingen is op een instelling? Dit kan inzicht verschaffen in de bezettingsgraad van zowel de beschikbare opleidingsplaatsen, als die van beschikbare praktijklokalen, lesmaterialen, etc..

De leden van de PvdA-fractie merken op dat een meerderheid van de Kamer het amendement Dijsselbloem/Dijkgraaf¹ heeft ondersteund, waarin wordt geregeld dat didactisch handelen door de inspectie enkel bij het nader onderzoek mag worden beoordeeld. Daarnaast mag bij dit nader onderzoek slechts de effectiviteit van de gebruikte didactiek beoordeeld worden. Aan de hand van dit toezichtkader BVE 2012 wordt het didactisch handelen al bij het eerste kwaliteitsgebied door de inspectie beoordeeld. Zij vragen hoe hierbij wordt aangesloten bij het amendement Dijsselbloem/Dijkgraaf. In een nader onderzoek kan de inspectie, indien ernstige tekortkomingen worden geconstateerd, de kwaliteit van het leraarschap nader onderzoeken. Daarbij komt het aspect didactisch handelen weer terug. De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat dit nader onderzoek, waarbij didactisch handelen wordt onderzocht, in lijn is met het hierboven genoemde amendement Dijsselbloem/Dijkgraaf. Zij vragen of de minister bereid is om, conform dit amendement, de beoordeling van het didactisch handelen alleen in het nader onderzoek (kwaliteit van het leraarschap) mogelijk te maken. De leden zijn daarnaast verbaasd, dat de inspectie de professionele ruimte ziet als een aspect om de kwaliteit van het leraarschap te kunnen beoordelen. De inspectie maakt de wijze waarop ze de professionele ruimte gaat beoordelen inzichtelijk aan de hand van «portretten». Deze zullen directief gaan werken, is de

¹ Kamerstuk 32 193, nr. 28 (amendement inzake het schrappen van een drietal aspecten van kwaliteit waarop de inspectie toeziet).

vrees van deze leden. Pas je in een «portret» dan doe je het goed en zo niet dan scoor je slecht bij de inspectie. Zij vragen of deze vrees gegrond is. Zo ja, hoe kunnen docenten aan de hand van deze portretten hun eigen invulling geven aan de professionele ruimte? De leden zijn erg tevreden over het derde aspect bij de beoordeling van de kwaliteit van het leraarschap, te weten professionalisering. Dit laatste aspect gaat over het personeelsbeleid van het onderwijsbestuur. Volgens de voornoemde leden is het voldoende om de kwaliteit van het leraarschap te beoordelen aan de hand van de formele eisen van bevoegdheid en bekwaamheid en aan de hand van het personeelsbeleid.

De leden van de PVV-fractie vragen in welke zin er sprake is van een specifieke huisvestingssituatie in het mbo ten opzichte van andere sectoren¹. Verder vragen deze leden waarom de kwaliteit van het leraarschap niet leidt tot aangepast toezicht². Zij vragen hoe de opmerking dat de kwaliteit van de opleiding in hoge mate bepaald wordt door de kwaliteit van het leraarschap³ zich verhoudt tot het feit dat de kwaliteit van het leraarschap niet leidt tot aangepast toezicht. Verder vragen de voornoemde leden of in het geval van scholen met veel kansarme studenten alleen het oordeel in de toelichting in deze context wordt geplaatst of dat dit ook van enige invloed is op het feitelijke eindoordeel zelf⁴.

De leden van de SP-fractie hebben grote moeite met het risicogerichte toezicht, aangezien dit in de praktijk betekent dat er een grotere nadruk ligt op de administratieve werkelijkheid dan op de situatie in de klas. Ook menen deze leden dat te veel aandacht, personeel en geld worden ingezet voor andere zaken dan het primaire proces. Deze leden vragen in hoeverre de onderwijsinspectie hierop controleert. Kijkt zij alleen of de bedrijfsvoering volgens de regels voldoet aan minimumeisen, of bekijkt zij ook of met een andere bedrijfsvoering meer uit de leerlingen gehaald kan worden? Veel regionale opleidingen centra (ROC's) worden aangestuurd door een topzware organisatie. Op welke manieren controleert de onderwijsinspectie of niet te veel geld en energie wordt besteed aan overhead? Zij vragen tevens welke definitie de inspectie daarbij gebruikt. Elke drie jaar vindt aan de hand van zelfevaluatie van de instellingen een diepgaande analyse plaats door de inspectie. Hoe controleert de inspectie of instellingen bepaalde risico's buiten de zelfevaluatie houden? Zij vragen tevens in hoeverre de inspectie zelf feiten verzamelt over een opleiding of instelling. Wanneer sprake is van risico's stelt de inspectie niet altijd zelf een onderzoek in. De instelling zal dan zelf risico's en tekorten in beeld dienen te hebben, betrokkenen daarover dienen te informeren en passende maatregelen te nemen. De voornoemde leden vragen of de instelling hiervoor wel geschikt is. Er zijn immers niet voor niets risico's en/of tekortkomingen. Zij vragen of het verstandig is deze verantwoordelijkheid over te dragen aan de instelling. Indien het eigen onderzoek onvoldoende deugdelijk is, dan wel de informatievoorziening aan belanghebbenden ontoereikend is, kan de inspectie er toe overgaan zelf alsnog het onderzoek dan wel de openbaarmaking ter hand te nemen. Zij vragen hoe dit onderzoek eruit ziet en hoe vaak dit gebeurt. Tevens vragen zij in hoeverre en op welke manier het bestuur verplicht is om het inspectierapport met de rest van het personeel te bespreken. De voornoemde leden krijgen nog altijd vele klachten over onwettig gebruik van de vrijwillige bijdrage door ROC's. Vaak worden tal van kosten verplicht gesteld. Zij vragen of de onderwijsinspectie hierop controleert. Vraagt zij facturen op die door opleidingen aan leerlingen worden verzonden? Deze leden vragen hoe vaak zij foute facturen tegenkomt en wat zij in dat geval onderneemt.

Hoeveel lessen worden bezocht door inspecteurs bij een kwaliteitsonderzoek op opleidingsniveau, zo vragen deze leden. Waarom behandelt de

¹ Kamerstuk 31 524, nr. 118, p. 22.

² idem, p. 26.

³ idem, p. 35.

⁴ idem, p. 57.

inspectie geen klachten over het onderwijs? Tevens vragen zij op welke manier signalen over mogelijke kwaliteitstekorten worden betrokken bij de risicoanalyse. Waarom wordt geen actie ondernomen wanneer een signaalgever anoniem wil blijven, zo vragen zij. Hoe ernstig moet een signaal zijn voordat de inspectie in actie komt bij een anoniem signaal en bij een niet-anoniem signaal? Zij vragen eveneens hoe vaak de onderwijsinspectie onderzoek verricht naar een opleiding naar aanleiding van signalen of klachten die bij de inspectie binnen zijn gekomen. Hoe worden acties door de inspectie teruggekoppeld aan mensen die de inspectie hebben verwittigd, zo vragen de aan het woord zijnde leden. Vaak wordt een gebrek aan terugkoppeling ervaren als dat er niets met de signalen wordt gedaan. Deze leden horen vaak van leerlingen dat zij van het kastje naar de muur worden gestuurd wanneer zij in een situatie komen die afwijkt van het reguliere pad. Zij lopen op tegen een formele en overdreven gejuridiseerde tegenstand vanuit de school en vinden het daarom erg moeilijk om hun recht te halen. Deze leden vragen in hoeverre de onderwijsinspectie kijkt naar het klachtenrecht van een ROC. Kijkt zij hierbij niet alleen in hoeverre de regels op orde zijn, of luistert de inspectie ook naar de ervaringen van leerlingen? Deze leden raden dat laatste zeer aan.